

1. projekta „Ekonomiskā konkurētspēja un inovācija tautsaimniecībā” apakšprojekta 2.posma rezultāti

Galvenie izpildītāji:

Ligita Melece, Agnese Krieviņa un Juris Hāzners

Ligita.melece@arei.lv

Agroresursu un ekonomikas institūts (AREI)

VPP SUSTINNO

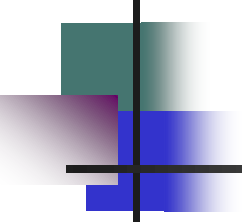
2.posma rezultātu publiskā apspriešana, LU 74. konference, Rīga, 10.03.2016.

Pētījumi un rezultāti

- Latvijas pārtikas nozares pašreizējās situācijas izvērtējums darba ražīguma, produktivitātes un inovāciju jomā, lai noskaidrotu konkurētspēju (īpaši produktivitāti) paaugstinošos vismazāk finanšu resursus patērējošus inovāciju veidus.
- Ekoinovāciju sniegums Baltijas jūras reģiona un Baltijas valstīs, salīdzinot Eiropas ekoinovāciju indeksu un to veidojošos rādītājus. “Zaļo” inovāciju veidu izpēte lauku teritorijās.
- Lokālo pārtikas ķēžu attīstības izpēte Latvijā, akcentējot reģionalitāti un skaidrojot ierobežojošos faktorus to ilgtspējīgai turpmākai attīstībai.
- Bioloģiskās lauksaimniecības un vietējās pārtikas sistēmu attīstības inovatīvo risinājumu izpēte.

Pārtikas nozares uzņēmumu konkurētspēja un inovācijas

Pārtikas sektora nozīme

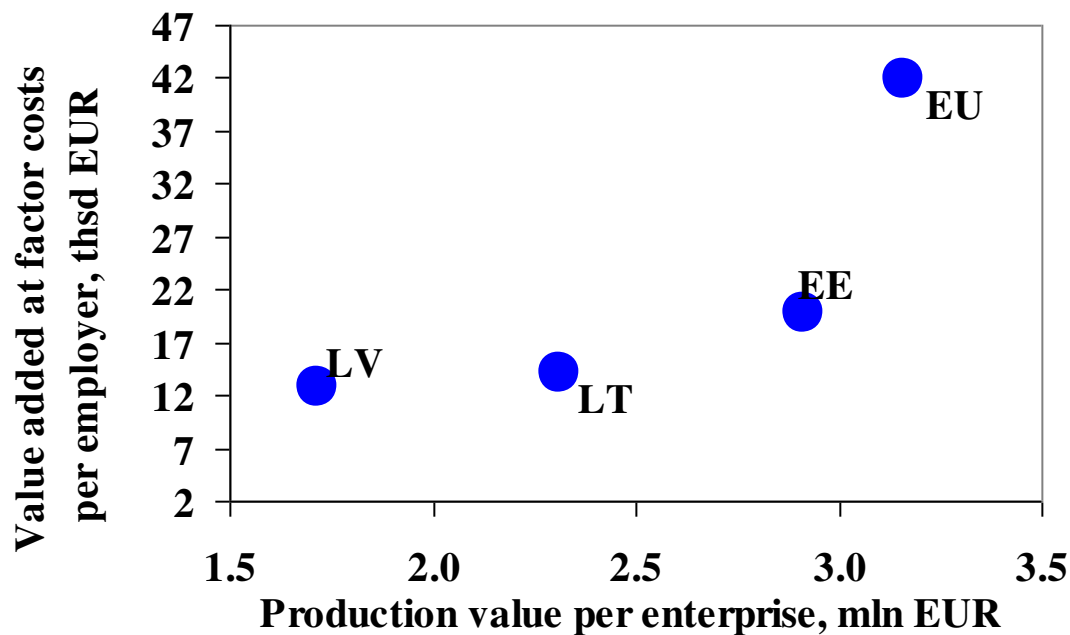

Pārtikas sektoram Latvijas ekonomikā ir ievērojamāka loma, salīdzinot ar Eiropas Savienības (ES) vidējiem rādītājiem

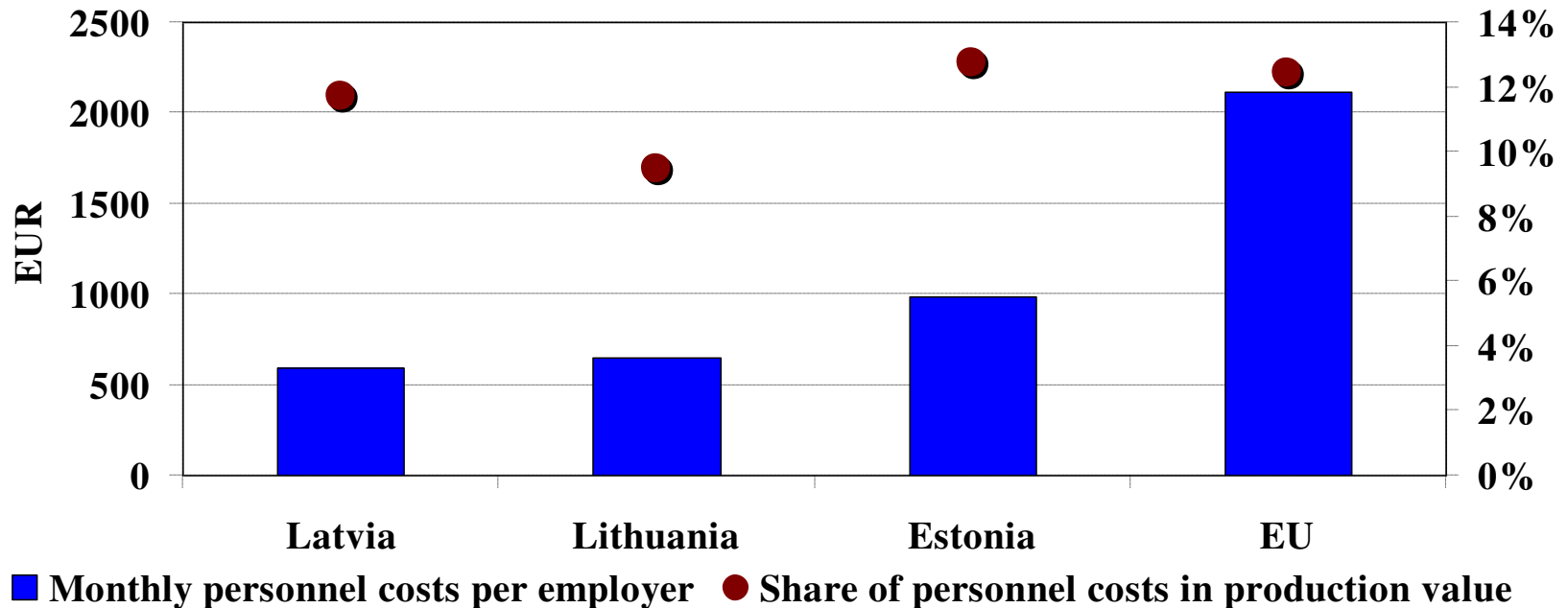
Daži indikatori:

- 🌐 pievienotās vērtības īpatsvars - **3%** (ES-28 vidēji – **2%**) 2012. gadā;
- 🌐 pievienotās vērtības īpatsvars rūpniecībā – **14%** (ES-28 vidēji – **11%**) 2012. gadā;
- 🌐 īpatsvars eksportā – **19%** (ES-28 vidēji – **7%**) 2014. gadā.

Pievienotā vērtība un produkcijas vērtība pārtikas uzņēmumos Baltijas valstīs un ES (vidēji), 2012

Personāla izmaksas pārtikas uzņēmumos Baltijas valstīs un ES (vidēji), 2012

Inovācijas un inovatīvi uzņēmumi

Inovācija ir jauna vai būtiski uzlabota produkta (preces vai pakalpojuma) vai procesa, jaunas tirgdarbības metodes vai jaunas organizatoriskas metodes ieviešana uzņēmuma praksē, darba vietas organizācijā vai ārējās attiecībās.

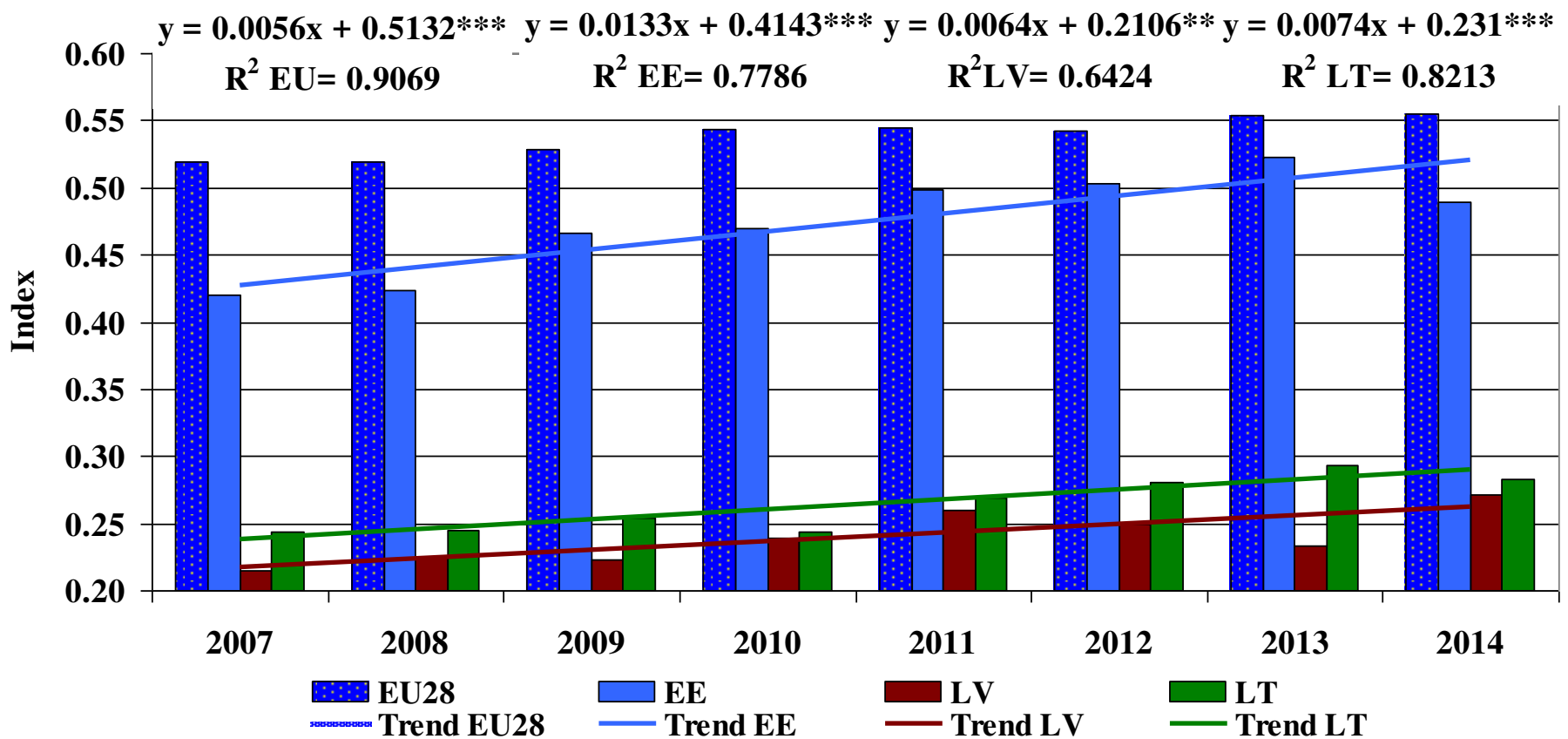
🌐 Tehnoloģiskās inovācijas ir produktu, procesu, nepabeigtas un/vai pārtrauktas inovācijas.

🌐 Ne-tehnoloģiskās inovācijas ir organizatoriskās un/vai tirgdarbības inovācijas

Inovācijai ir jābūt jaunumam uzņēmumā, taču uzņēmums var arī nebūt pirmais, kas ievieš attiecīgo produktu vai procesu.

Inovatīvi aktīvs uzņēmums - uzņēmums, kas pārskata periodā ir veicis inovatīvās darbības, tostarp nepabeigtas un izbeigtas darbības.

Inovāciju indekss

Avots: pēc EUROSTAT datiem (2015)

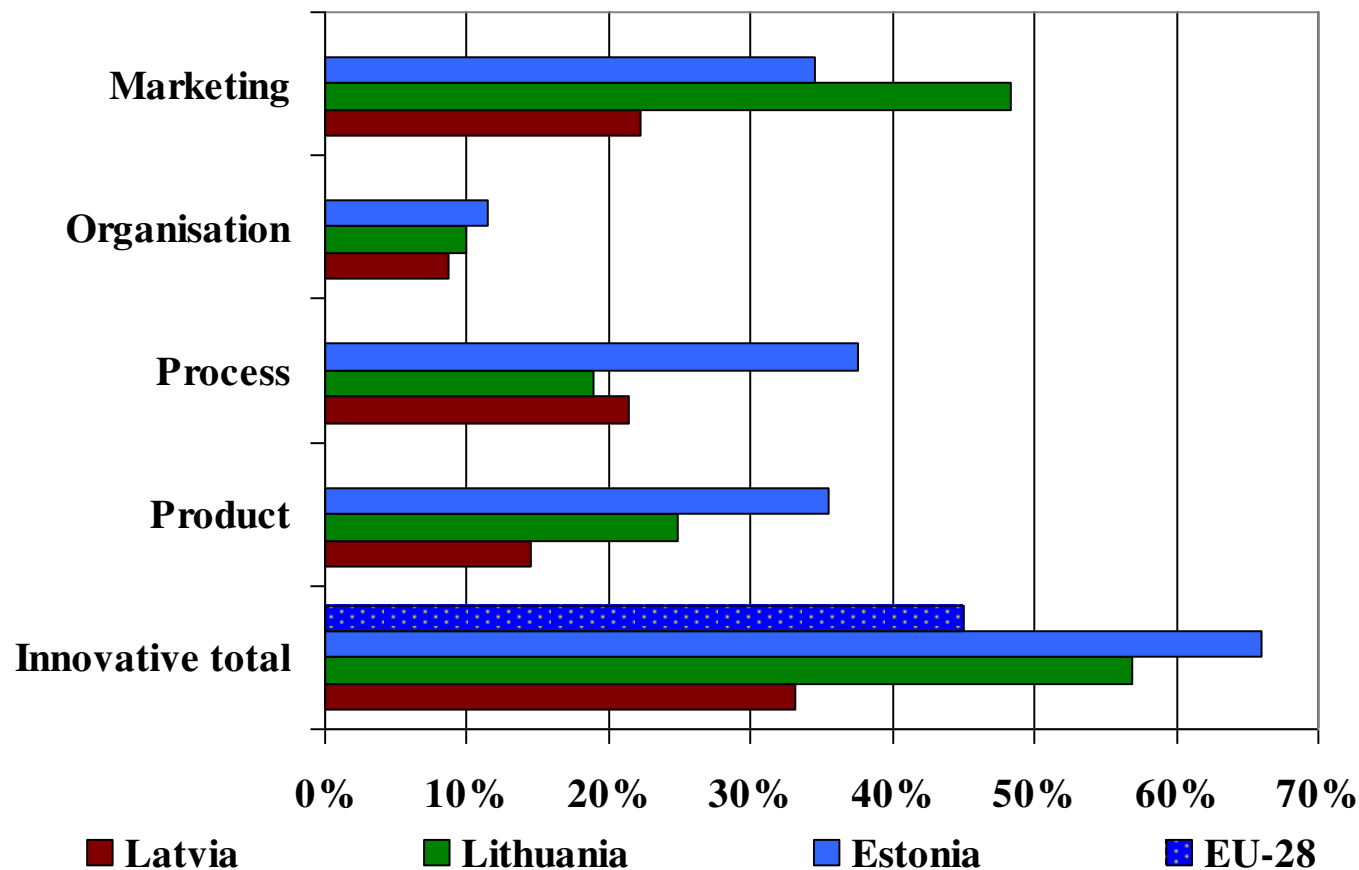
Inovācijas

Organizatoriskās inovācijas tiek plaši ieviestas ASV.

Turklāt tiek apgalvots, ka ES, salīdzinot ar ASV, ievērojami atpaliek zināšanās balstītas ekonomikas attīstībā, tostarp ieviešot dažādas modernas pārvaldības jeb vadības prakses, instrumentus un metodes.

Inovatīvu pārtikas uzņēmumu īpatsvars pa inovāciju veidiem Baltijas valstīs un ES (vidēji), 2010.-2012.

Avots: pēc EUROSTAT datiem (2015)

Baltijas valstu inovatīvo uzņēmumu galveno mērķu īpatsvars

	Latvia	Lithuania	Estonia
Increase turnover	74%	65%	61%
Increase market share	61%	62%	51%
Increase profit margins	48%	56%	58%
Decrease costs	43%	66%	54%

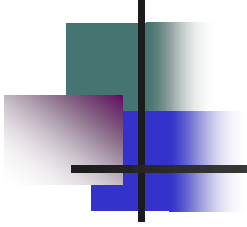
Šāda prakse ir pretēja ASV praksei, kura ir orientēta uz izmaksu samazināšanu.

Apmēram 70% no visiem ASV rūpniecības uzņēmumiem ir ieviesuši *Lean* pieeju kā pilnveidošanas metodoloģiju.

ASV apsekojuma rezultāti liecina, ka *Lean* pieeja (69.6%) vairāk kā divas reizes populārāka par tuvāko pilnveidošanās metodi vai metodoloģiju - TQM (34.2%).

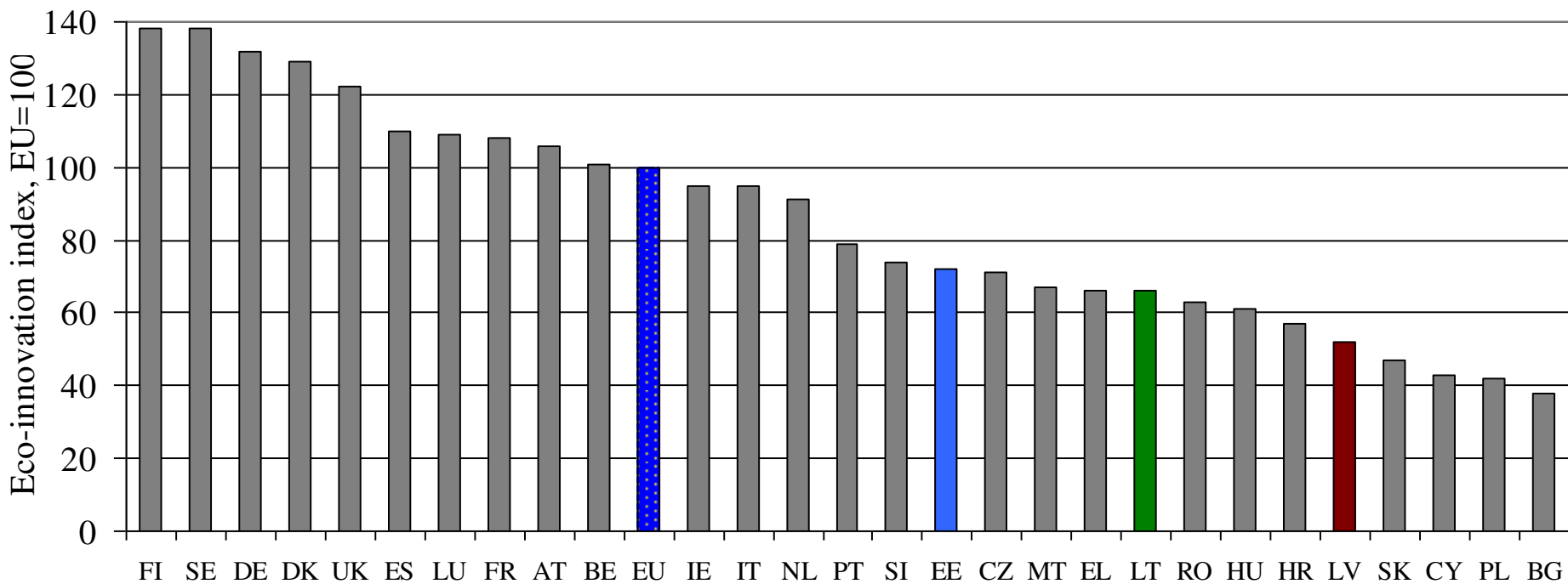
augsta kvalitāte tiek uzskatīta par galveno mērķi (73.7%) un galvenā stratēģija tās sasniegšanai tiek uzsvērtā nepārtrauktā pilnveidošanās (*Continuous improvement* – 76.9%)

Avots: pēc Business Survey: database of European Commission, 2015.

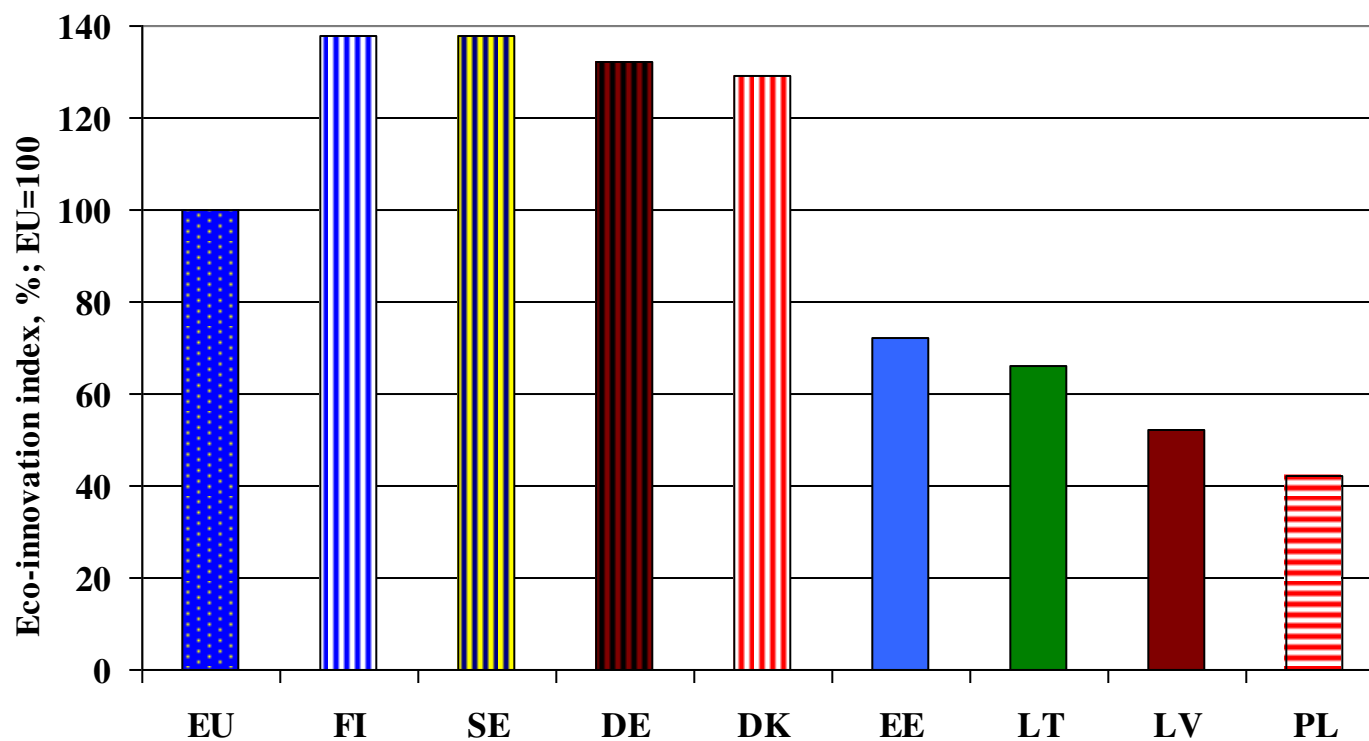
Ekoinovācijas

ES valstu ekoinovāciju indekss, 2013. gads

Avots: pēc EIO (2015) datubāzes datiem

Ekoinovāciju indekss Baltijas jūras reģiona valstīs, 2013

Avots: pēc EIO (2015) datubāzes datiem

Ekoinovāciju attīstības prognozes Latvijai

Eiropas līmeņa prognozēs par ekoinovāciju attīstību Latvijā (EIO, 2014) tiek uzsvērtas nanotehnoloģijas, kā arī ar “zaļajiem” pakalpojumiem un lauksaimniecību saistītās ekoinovācijas.

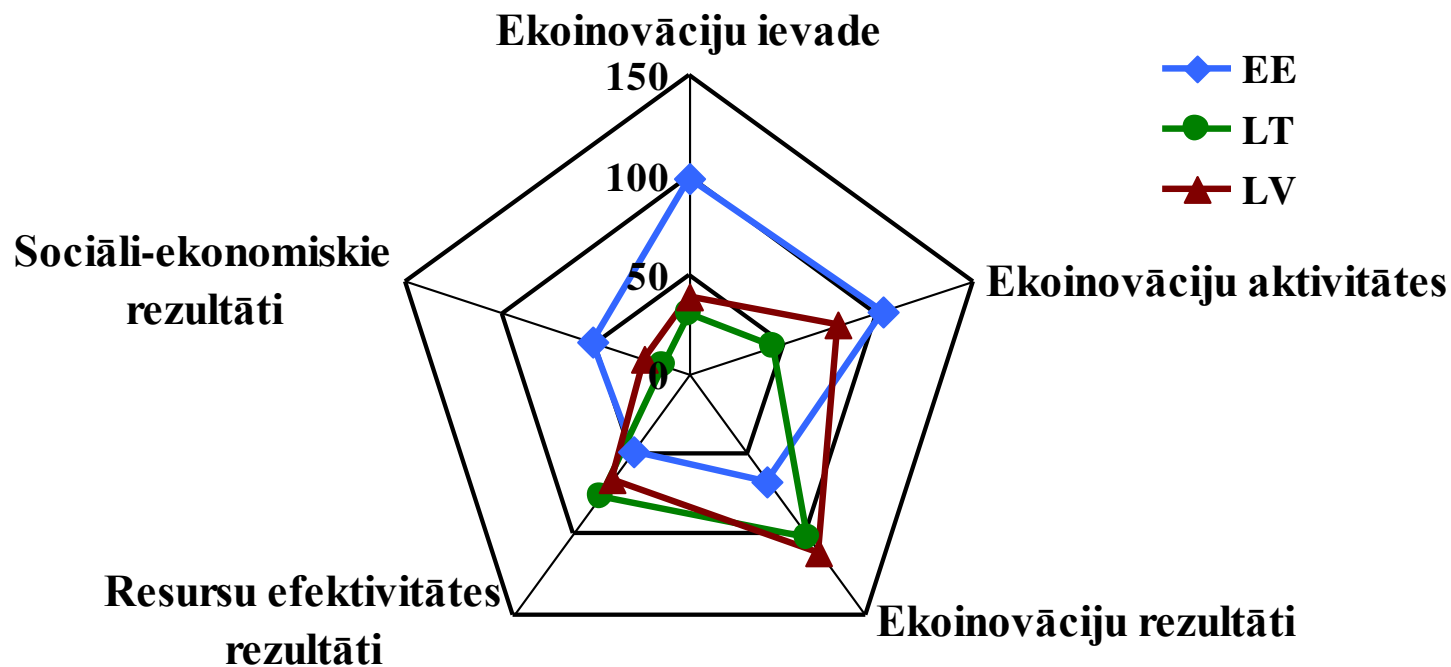
Tas iezīmē turpmāko pētījumu nepieciešamību ekosistēmu pakalpojumu jomā.

Ekoinovāciju indeksu veidojošie rādītāji un to indikatori

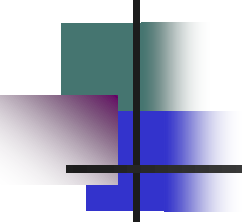
Rādītāji	Indikatori
Ekoinovāciju ievade	Valsts investīcijas vides un enerģijas P&A, “zaļās” sākuma investīcijas un kopējais P&A personāls
Ekoinovāciju aktivitātes	Ekoinovāciju aktivitāšu īstenošana: ievades materiālu samazināšana, enerģijas ievades uz produkcijas vienību samazināšana, ieviešot vides pārvaldības sistēmas (ISO 14001)
Ekoinovāciju rezultāts	Ar ekoinovācijām saistītie patenti, zinātniskās publikācijas un “ekoinovāciju” tematikas pārklājums elektroniskajos medijos
Resursu efektivitātes rezultāti	Materiālu, enerģijas un ūdens patēriņš valstī un SEG emisiju intensitāte
Sociāli-ekonomiskie rezultāti	Ekoindustriju produktu eksports (% no kopējā), ekoindustrijās strādājošie un apgrozījums

Ekoinovāciju indeksa rādītāji Baltijas valstīs, 2013

Avots: pēc EIO (2015) datubāzes datiem

Lokālo pārtikas ķēžu attīstības izpēte

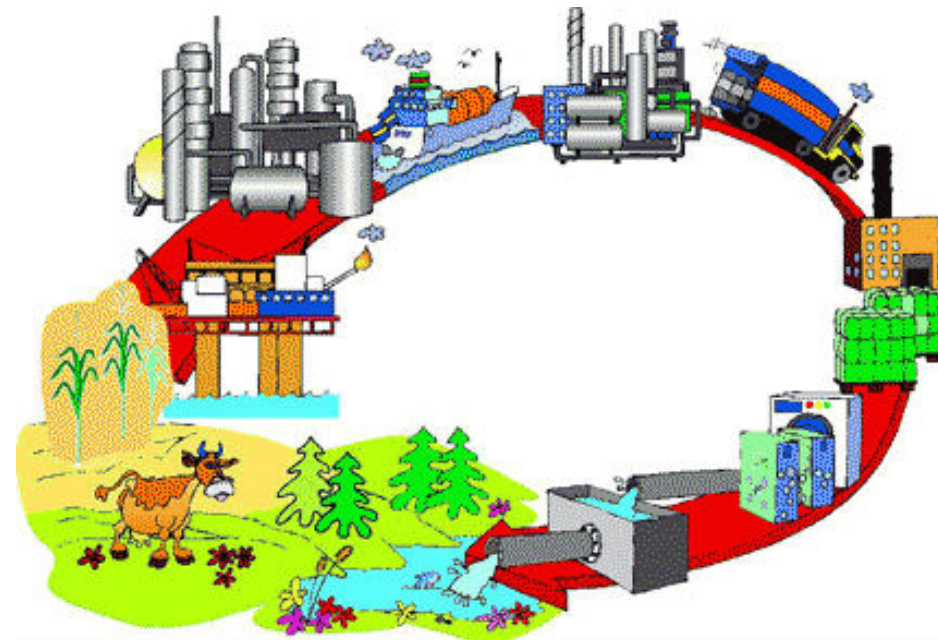
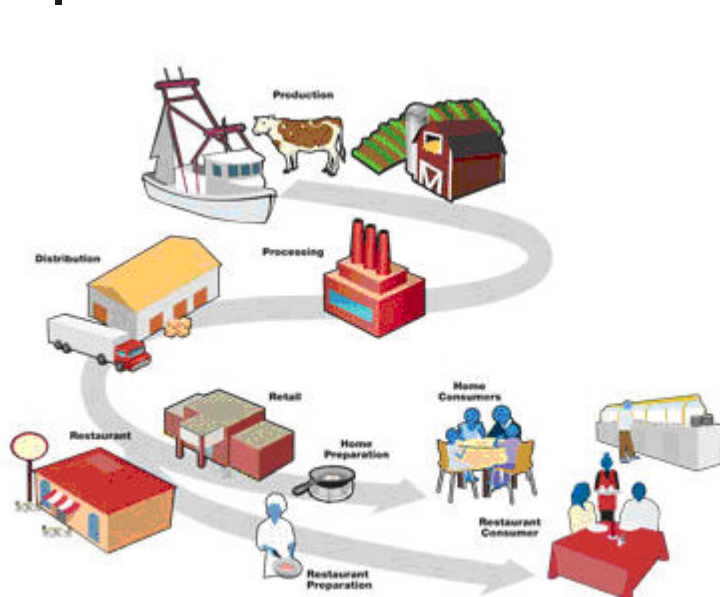
Pārtikas sistēma

Termins “pārtikas sistēma” tiek lietots, lai aprakstītu šādas kompleksas un savstarpēji saistītas darbības:

- lauksaimnieciskā un pārtikas ražošana;
- pārstrāde;
- mārketingu un izplatīšana;
- patēriņš;
- atkritumu izlietošana un izvietošana.

Pārtikas sistēma jeb ķēde jeb tīklojums

Vietējās (reģionālās) pārtikas aspekti

- ekonomiskais – vietējā ekonomika, lauku saimniecību dzīvotspēja, iedzīvotāju labklājība;
- sociālais – nodarbinātība, vietējās sabiedrības (kopienas) stiprināšana; demogrāfiskās situācijas uzlabošana u.tml.;
- veselības – kvalitatīvāka pārtika, it īpaši jutīgām iedzīvotāju grupām, ar zemāku l/s ķīmikāliju un pārtikas piedevu (konservanti, krāsvielas, aromatizētāji u.tml.) saturu;
- kulturālais – kultūras un nacionālais (kulinārais) mantojums; amatniecība; kultūrainava; lauku ainava u.tml.;
- vides – īsākas pārtikas ķēdes; dabas un vides resursu saglabāšana, ilgtspējīga saimniekošana, t.sk. bioloģiskā;
- pašnodrošinājums ar pārtiku.

Lokālā jeb vietējā pārtikas sistēma (ķēde) jeb īsās pārtikas ķēdes

Sabiedrības atbalstīta vietējā pārtikas ražošana

- Zemnieku tirgi;
- Saimniecību stendi – saimniecībās, ceļmalās u.c. vietās (arī ar kafijas dzeršanas un maltītes vietu);
- Restorāni un kafejnīcas (piegāde);
- Iestādes un uzņēmumi (skolas, slimnīcas, darba vietas, pansionāti u.tml.);
- Lauku tūrisms;
- Iknedēļas pārtikas grozi (sezonālie);
- Tiešās pirkšanas pulciņi;
- Ražas ievākšana saimniecībās;
- Kooperatīvie vai pašvaldību veikali;
- Interneta tirdzniecība.

Zaļais tirdziņš Gulbenes centrālajā skvērā

Bilde 6 / 51

Straupes lauku labumu tirdziņš

Dobele dara

Dabiska dūma aromāts

Gaļas kūpinājumi

+371 29463065

vairis.giga@inbox.lv

<http://www.draugiem.lv/majaskupinajumi/>

„Gulbji”, Penkules pagasts, Dobeles nov.

Pēc sentēvu receptēm gatavoti mājas kūpinājumi, gatavošanas procesā izmantojot tikai vietējos produktus un alkšņa malku. Tas arī ir saimnieka Vaira kūpinājumu garšas noslēpums. Visīstākās mājas desas, gaļas ruletes, karbonādes, kūpinātas vistiņas un daudz citu produktu iecienījuši gardēži no tuvākas un tālākas apkārtnes. Tagad īsteni latvisku kūpinājumu baudījums pieejams arī Tev!

Mēs piedāvājam

Nekādi konservanti, sālsūdens injekcijas vai elektriskās konvekcijas krāsns gaiši brūnais produktu „iedegums”, kāds sastopams teju katrā „mājas kūpinājumā” tirgotāja piedāvājumā gan veikalā, gan tirgū. Tikai un vienīgi alkšņa malkas kūpinātavās rūpīgi izturētas gaļas produktu delikateses, kuras baudot atsauksiet atmiņā tos laikus, kad viss bija īsts. Produkciju var iegādāties kafetērijā „Rio”, Penkules ciemā, ceturtdienās – Dobeles tirgū. Iespējams pasūtīt arī individuāli, iepriekš pa telefonu sazinoties ar Vairi Ģigu.

Tiešās pirkšanas pulciņi

Tiešās pirkšanas pulciņi izveidojušies pēdējos trijos gados Rīgā un citās Latvijas pilsētās, piemēram, Siguldā, Cēsīs, Valmierā, Smiltēnē, Ikšķilē, Ādažos.

Pašlaik darbojas 20 pulciņi, kuri sadarbojas ar 70 bioloģiskajiem ražotājiem, t.sk. mājražotājiem.

Kopējo patērētāju skaits ~ 700 ģimenes ar ~ 2000 patērētājiem.

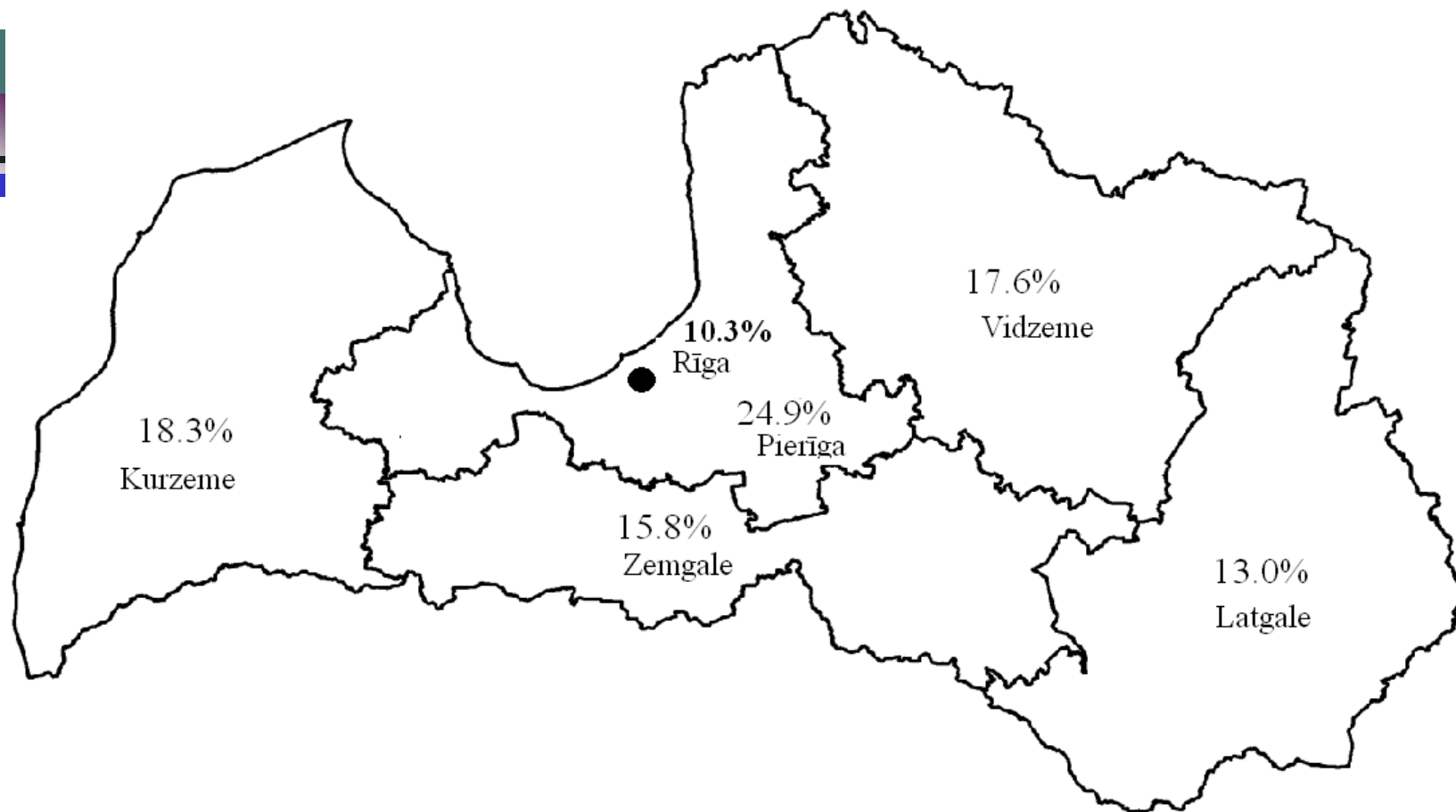
Darbs ir brīvprātīgs.

Katram dalībniekam jādežurē ~ 4 stundas, reizi mēnesī vai divos mēnešos.

Tiešās pirkšanas pulciņi “Ernestīne”

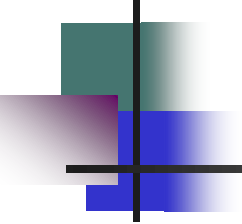
Mājražotāji Latvijas reģionos

2015. gada sākumā reģistrēti 1 287 mājražotāji.

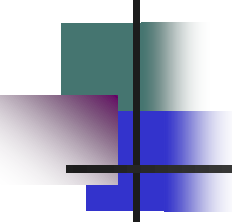
Lielākā daļa koncentrēta Rīgā (10,3%) un Pierīgā (24,9%).

Avots: aprēķini un konstrukcija pēc PVD datu bāzes datiem

Bioloģisko ražotāju un vietējās
pārtikas ķēdes inovatīva
tīklojuma izveide

Inovatīvs modelis pievienotās vērtības iegūšanai vietējā līmenī

„Zaļais grozs” ir lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība, kas apvieno ap 20 bioloģiskās saimniecības no Nītaures, Skujenes, Līgatnes, Siguldas, Amatas un Vecpiebalgas pagastiem. “Zaļais grozs” piedāvā vairāk kā 100 bioloģiskās lauksaimniecības un pārstrādes produktus, kā arī tūrisma pakalpojumus.

Apgrozījuma pieaugums no 2010. gada līdz 2014. gadam bija 66%, bet atsevišķiem lauksaimniekiem vislielākais pieaugums bija 526% un 171%.

2012. gadā iegūts tituls “*Gada labākais lauksaimniecības kooperatīvs 2012 mazo kooperatīvu grupā*” LLKA rīkotajā konkursā.

Inovatīvs “Zaļais grozs” izplatīšanas tīkls

Pašlaik izplatīšanas tīkls sastāv no dažādiem kanāliem:

🌍 tiešā tirdzniecība:

- kooperatīva noliktavā;
- pie lauksaimniekiem,
- zemnieku vai “zaļajos” tirgos;
- gadatirgos un izstādēs;
- piegāde kastēs/grozos vai atsevišķus produktus pēc pircēja pasūtījuma individuāliem patērētājiem un tiešās pirkšanas pulciņiem;

🌍 starpposma pārdošana:

- eko veikalos;
- interneta veikalos “Dabas bode”;
- skolu apgāde ar augļiem un dārzeņiem;
- ar LPKS “Saimes galds” zīmolu uz lielākajām mazumtirdzniecības ķēdēm Maxima, Rimi un citām mazumtirdzniecības vietām.

Bioloģiskās pārtikas Tiešās pirkšanas pulciņš Siguldā

Tā ir entuziastu kopīgi radīta un nodrošināta iespēja regulāri tikt pie svaigas bioloģiski audzētas vietējās pārtikas, iegādājoties to pa tiešo no Vidzemes zemniekiem par pieņemamām cenām.

Šādi pulciņi kā kopienu iniciatīvas jau darbojas dažādās pasaules valstīs, vairāki ir arī Rīgā un citās Latvijas pilsētās.

Šobrīd produkciju iepērk no 20 sertificētām bioloģiskajām saimniecībām.

Produkcijas klāsts ir samērā plašs, lai varētu nodrošināt lielāko daļu ikdienā nepieciešamās pārtikas.

LPKS „Saime”

Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība „Saime” īsteno projektu tirdzniecības tīkla veikalos veidojot stendu “Saimes galds”, lai atbalstītu un attīstītu Latvijas ražotājus, kā arī, lai dotu iespēju patērētājam tikt pie bioloģiskiem, garšīgiem un svaigiem Latvijas ražotāju lauku labumiem.

LPKS „Saime” mērķis ir apvienot Latvijas ražotājus un saimniecības, lai ar prezentētu visu vietējo produktu klāstu.

LPKS „Saime” biedru vidū ir tādi kooperatīvi kā LPKS „Ziemeļoga”, LPKS „Zaļais grozs”, LPKS „Dundaga”, LPKS „Piena ceļš” piederošā A/S „Jaunpils pienotava”, z/s „Mucenieki”, SIA „Finansos”, SIA „EVI&JO”, SIA „Rosība”, SIA „Meduslācis”, z/s „Rūķīšu tēja”, SIA „Jolive”, z/s „Kalna Smīdes”, SIA „RicBerry”, A/S „Balvu Maiznieks”, z/s „Vecsiljāņi”, SIA „Dimdiņi”, SIA „SNIF”, z/s”Veckūkuri”, z/s”Rasas”, SIA”Mājas gardums”, SIA”GC Grand”.

Bioloģiskās lauksaimniecības ražotāji, pārstrādātāji un produkti

Meklēt pēc produkta

Meklēt visā Latvijā

Meklējamais attālums km.

Atrast

...atrast vistuvāk

vai

Produktu kategorijas **Visas saimniecības** **Visi tirgotāji** **Pārstrādātāji**

Sezonas kategorijas

Attēlu režīms Teksta režīms

Paldies par uzmanību!

SUSTINNO